

Zofia Hertz (1910–2003)

Była pierwszą w Polsce kobietą notariuszem. Ponadto współzałożycielką Instytutu Literackiego i najbliższą współpracownicą Jerzego Giedroycia a po jego śmierci dyrektorką Instytutu Literackiego w Paryżu.

Instytut był jednym z najbardziej zasłużonych polskich wydawnictw emigracyjnych. Zasłynął jako wydawca miesięcznika „Kultura”, wychodzącego w latach 1947–2000. Powstał w Rzymie przy 2. Korpusie Polskim na początku 1946 roku. W czerwcu 1947 roku ukazał się pierwszy numer „Kultury”. W sierpniu 1947 r. Instytut został przeniesiony za zgodą gen. Andersa do podparyskiej miejscowości Maisons-Laffitte. W 1949 roku wydawnictwo uniezależniło się od polskiego rządu w Londynie. Zofia Hertz przez ponad 50 lat pracowała dla Instytutu. Zajmowała się stroną administracyjną wydawnictwa, które obejmowało miesięcznik „Kultura”, serię „Biblioteka Kultury” oraz „Zeszyty Historyczne”. Oprócz tego tłumaczyła teksty, robiła korekty, prowadziła korespondencję i pilnowała rachunków. Po śmierci Jerzego Giedroycia w 2000 roku przejęła kierownictwo Instytutu i prowadziła go do 2003 roku.

Rodzinnym miastem Zofii była Warszawa. W Łodzi przyszło jej spędzić osiemnaście lat, pomiędzy 1921 a 1939 rokiem. Jej rodzice: Ludwиг Neuding i Helena z Orzechowskich, rozwiedli się, gdy Zofia miała zaledwie 4 lata. Ojciec wyjechał z Warszawy i podjął pracę w Łodzi. Po śmierci matki również Zofia przeprowadziła się do Łodzi, gdzie ukończyła gimnazjum żeńskie Romany Konopczyńskiej- Sobolewskiej. Ponieważ ojciec nie podjął się wychowania córki, Zofia początkowo zamieszkała u wujostwa, następnie przebywała na kolejnych stancjach. Po maturze rozpoczęła studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim. Z powodów finansowych musiała jednak przerwać naukę już na pierwszym roku i powrócić do Łodzi. Podjęła staż w kancelarii notarialnej Apolinarego Karnawalskiego przy Sądzie Okręgowym w Łodzi. Napisanie pierwszego aktu notarialnego rejent powierzył jej już w pierwszym miesiącu pracy. Była obowiązkowa i sumienna. Po ukończeniu specjalnego kursu przygotowawczego, przystąpiła do egzaminu notarialnego. Zdawała go pomyślnie 13 maja 1933 r., zostając tym samym pierwszą w Polsce kobietą mogącą ubiegać się o posadę w tym zawodzie. W łódzkiej prasie tak komentowano to wydarzenie:” (...) *W dniu 13 maja 1933 roku w Sądzie Okręgowym w Łodzi, przed komisją odbył się egzamin kandydatów na notariuszów. Spośród 11 kandydatów było 10 mężczyzn i 1 kobieta, p. Zofia Neuding dependentka kancelarii notariusza Karnawalskiego, która złożyła egzamin z wynikiem dodatnim. P. Neuding jest pierwszym kandydatem-kobietą na notariusza w Polsce (...)*”. Dnia 27 października 1933 r. ogłoszono nowelizację ustawy o notariacie. Wymogi dla kandydatów na stanowisko notariusza uległy zmianie. Warunkiem koniecznym było ukończenie studiów prawniczych. To odbierało Zofii możliwość uzyskania pełnoprawnego tytułu notariusza. Na początku 1938 roku poznała Zygmunta Hertza. Para ślub wzięła 11 lutego 1939 r. w kościele pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Łodzi. Jeszcze do września 1939 roku Zofia pracowała jako referent notarialny. W latach powojennych małżeństwo Hertzów zamieszkało na stałe we Francji. Do Polski nigdy już nie wrócili.

W 2008 roku Rada Miasta Łodzi nadała imię Zofii i Zygmunta Hertzów skwerowi leżącemu pośród budynków Uniwersytetu Łódzkiego. Z kolei w 2015 roku została odsłonięta tablica upamiętniająca Zofię Hertz, umieszczona na budynku przy Placu Wolności 2.

Świadcetwo urodzenia

Pobrano cztery złote opłaty

Kancelaryjnej sądowej.

Księga wpływów № 2433

Warszawa, dn. 18/4 1928

Zarządzający Archiwum

wydane na zasadzie ksiąg metrycznych

na użytek spisu wojskowego i ksiąg ludności.

13

Archiwum Akt Stanu Cywilnego przy Sądzie Okręgowym

w m. stoł. Warszawie niniejszem zaświadcza,

ze Zofia Neuding

urodziła się w m. st. Warszawie, w domu pod Nr. 40 ul. Krucza

dnia dwudziestego siódmego lutego n. st.

tysiąc dwadzieśt dwusiesiątego (1928) roku

z ojca Ludwika Neudinga

z matki Heleny

urodzonej Nielsen

Akt urodzenia został spisany w księgach metrycznych dla wyznań niechrześcijańskich 12 komisariatu m. stoł. Warszawy

dnia 28 stycznia 1928 roku pod Nr. 1

№ 2433

Za zgodność niniejszego świadectwa świadczę i nadmieniam, że takowe wolne od opłaty stemplowej na zasadzie 34 art.

Dekretu z dnia 7 lutego 1919 r.

m. st. Warszawa, dnia 17 kwietnia 1928 r.

Zarządzający Archiwum

Akt Stanu Cywilnego m. st. Warszawy.



[Handwritten signature]

Druk. Józef MAJL. Warszawa, Długa 46

2433

Świadcetwo urodzenia Zofii Neuding, wydane przez Archiwum Akt Stanu Cywilnego przy Sądzie Okręgowym w m. stołecznym Warszawie, 18 kwietnia 1928 r.

Rzeczpospolita Polska

Województwo | Łódzkie
Starostwo

Rz.-Kat. Par. Ś-go Józefa w Łodzi

1680/102 H
Wolne od opłaty stemplowej na podstawie art. 160, punkt 1, w związku z art. 142, punkt 1 Ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 570.

jako wydane *do Cui. Ludwika*

20

Nr 308 **ŚWIADECTWO URODZENIA i CHRZTU**
1928 wydane na podstawie ksiąg metrycznych

Niniejszym zaświadczam, że Zofia Neuding
syn - córka Ludwika
i jego żony Heleny z Miszewic
urodził się w Warszawie dnia 27 lutego
tysiąc dziewięćset dwudziętego 1928 roku

Łódź, dnia 21 czerwca 1939 r.

Przebieg dnia 5 maja 1928 roku

Urządник Stanu Cywilnego:

[Signature]



Świadectwo chrztu Zofii Neuding, wydane przez Urzędnika Stanu Cywilnego, rz.-kat. Parafii św. Józefa w Łodzi, 21 czerwca 1939 r.

NOTARIUSZ
A. KARNAWALSKI
ŁÓDŹ
PLAC WOLNOŚCI 2, TEL. 120-85

ŁÓDŹ, dn. 21 czerwca 1939 r.

21

Do

Zarządu Miejskiego

W Ł o d z i . =
Wydział Ewidencji Ludności

Z a ś w i a d c z e n i e .

Niniejszym zaświadczam, że okazicielka niniejszego p. Zofia z Neudingów, H E R T Z, pracuje w mojej kancelarii, w charakterze referenta.-

N o t a r i u s z :



[Signature]
KARNAWALSKI

Zaświadczenie dotyczące pełnienia przez Zofię Neuding funkcji referenta - notariusza w kancelarii prawnej notariusza Jana Karnawalskiego, wydane przez Kancelarię Notariusza Jana Karnawalskiego, 21 czerwca 1939 r.

Prerony wypis i wypis wydano walfaw-
Pajbertau 28 czerwca 1933 r.

iecożam

Repertorium Nr 996

W dniu dwudziestego ósmego czerwca
roku tysiąc dziewięćset trzydziestego trze-
ciego przedawnięcia Zofię Neuding, na mocy
decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi
z dnia 28 czerwca 1933 roku za Nr. 280, pod-
miejscę obowiązków Apolimarego Karnawal-
skiego, Notariusza w Łodzi, w kancelarii
tego przy Placu Wolności pod Nr. 2
stawił się osobiście mi wezmani i do dnia
Tani prawnych zololui obywatelki Prezesa
pospolitej Polshiej: 1^o Jettka ze Skowronów
Kronzilberg, ^{vel Kronzilber} wdowa po Ajzyku, 2^o Idydyje-
Mayer, syn Ajzyha Kronzilberg ^{vel Kronzilber} i 3^o Elżasa
syn Ajzyha Kronzilberg ^{vel Kronzilber}, niepełnoletni, samo-
woluiouy, obradający w asystencji matki swej
Jettki Kronzilber, jako kuratorki na mocy
decyzji i protokołu ^{grodzkiego} Sądu Okręgowego w Rabinu z dnia 30 sierpnia 1932
roku za Nr. 22.281/33, w odpisie z odpisu, poświadczonym przez Notariusza w Łodzi

Rzeczpospolita Polska
ŁÓDŹ,
Rz.-katolicka parafia
Św. KRZYŻA.

Na użytek s
lub ksi



1680/Xa
№ 34 ŚWIADECTWO ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA
1939
wydane na podstawie ksiąg metrycznych.

Niniejszym zaświadczam, że

syn

z

mający lat

córka

z

mającej lat

tysiąc dziewięćset

Łódź, dnia

Urządnik Stanu Cywilnego



Świadectwo zawarcia małżeństwa przez Zygmunta Hertza z Zofią Neuding, wydane przez Urzędnika Stanu Cywilnego, rz.-kat. Parafii św. Krzyża w Łodzi, 11 luty 1939 r.